

144

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΤΟΣ Γ'. ΤΕΥΧΟΣ 3 (20)

ΜΑΡΤΙΟΣ 1924

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΛΑΣ: Στροφές
ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ: 'Απ' την παλιά στράτα του χωριού.
ΝΙΚΟΣ ΠΑΛΛΗΣ: 'Εφήμεροι ἔρωτες.
ΚΩΣΤΑΣ ΡΟΛΛΥΓΗΣ: Τὸ Παραμῦθι τοῦ συνομότη.
Γ. Θ. ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΣ: Ὁ πο ητῆς Κ. Π. Καβάφης.
ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗΣ: Τὸ ρόδο εἶχε μαραθεῖ....
LUDWIG UHLAND: Ὁ Ληστής.
CHARLES BAUDELAIRE: Ἐνα ἡμισφαίριον σὲ μιὰ κόμη.
PIERRE LCUYS: Διάλογος τὸ ἡλιοβασιλεμα.
ΚΩΣΤΑΣ ΚΑΣΤΡΙΝΟΣ: Ρῶσοι συγγραφεῖς.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ — ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ — ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ.

ΔΡΑΧ. 2.50
ΦΡ. Γ. 2.—

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

κ.ν.π. 181/1924.

ΜΗΝΙΑΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΤΟΣ Γ'.

ΜΑΡΤΙΟΣ 1924

ΤΕΥΧΟΣ 3.20)

ΣΤΡΟΦΕΣ

Μιά καρδιοφάγα αντίθεση πάντα βαθείά μου νά γρικῶ,
Κ' ἐνῶ στοῦ ἀπέραντο πειῶ και στοῦ υπερπέραν φτάνω,
Βαρὺς μὲ τὸ κουράρι μου στη γῆ μὲ μόχτο νά πατῶ.
Και νάσαι ξένο ὅ,τι μπορῶ στα χέρια μου νά πιάνω!

Σὰ νάσαι γάμου ἀταίριαστου τυραννισμένο ἐγὼ παιδί,
Σε κόσμους τέλειους χύνομαι πὸν πλάθει ἡ φαντασιά μου.
Τι λέω; τοὺς πλάθει; τοὺς ζητᾷ ἔτσι ἡ ψυχὴ μου ὅπως τοὺς ζεῖ,
Κι' ἀντὶς μὲ σέρνει τὸ κορμὶ σκληρὰ στοῦ χῶμα χάμου.

Μὲ σέρνει χάμου; ἀλίμονο! τὸ νοιώθω: σκλάβο μὲ βαστᾷ,
Μὲ ἀλυσσοδένει ἐδῶ στη γῆ, και για νάρθῃ μαζί μου
Πρέπει νά τ' ἀκλουθήσω ἐγὼ, κι ἂν τὸ ξεχνῶ μου τὸ θυμᾷ
Μὲ τρόπο, πὸν τὸ αἰσθάνεται σπαραχτικὰ ἡ ψυχὴ μου.

Ποιοῦ γάμου νάσαι ἀταίριαστου τυραννισμένο ἐγὼ παιδί,
Ποιὰ καρδιοφάγα αντίθεση μὲ βασανίζει τόσο,
Πὸν πότε λέω στοὺς κόσμους μου νά τρέξω χάγια ἀπ' τὸ κορμί,
Και πότε ἀκράτητος ποθῶ στη γῆ νά τοὺς σαρκώσω;

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑΣ

ΑΠ' ΤΗΝ ΠΑΛΙΑ ΣΤΡΑΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

3

Μέσ' στην καρδιά μου ἀναστηθήκανε
παλιές λαχτάρες και τρεμοῦλες.
Τὸ ξωκκλησιάκι, πὸν ἀγιαστήκανε
οἱ χωριανὲς ἀγάπες οὔλες.

Τὰ μαραζώματα καμώματα
μὲ τοὺς χωροὺς ψηλά στ' ἄλωνι.
Θυμᾷμαι κάποια ξημερώματα
κι — ὦμέ — ἡ καρδιά μου δαλαντώνει.

Πίνω, σὰν ἀστροφεγγοβόλημα
κι ἀπ' τὸ κορμάκι τὸ γυμνὸ σου,
μιανῆς μηλιάς τὸ μωσκοβόλημα,
πὸν ἂν μαρτυροῦσε . . . ἀλλοίμονό σου!

ΑΘ. Γ. ΚΥΡΙΑΖΗΣ

ΕΦΗΜΕΡΟΙ ΕΡΩΤΕΣ

Στήν κρύα τήν κάμαρα οἱ σκιές τοῦ ἀπόβραδου ἐγλυστρουῶσαν
ἀργά — κ' ἐμᾶς οἱ πένθυμοι βαραΐναν στοχασμοί.
Μὲς στὸ ἀνθογῶλι τὰ χλωμά λουλούδια ἐξεψυχοῦσαν,
σάν τελευταῖοι ἐφήμερων πόθων ἀνασασμοί.

Βαρεσιτισμένοι ἀπ' τὸν καιρὸ προσμέναμε τὸ θάμα . . .
μὰ οὔτε μιὰ σπίδα βρήκαμε ἀπ' τῆ φλόγα τὴν παλιά.
Καί, ξάφνου, ἀκράτητο ξεσπᾶ καὶ σπαραχτὸ ἓνα κλάμα
μὲς στὰ ψυχρὰ ἀγκαλιάσματα καὶ τὰ πικρὰ φιλιὰ.

ΝΙΚΟΣ ΠΑΛΗΣ

ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ
ΤΟΥ ΣΥΝΩΜΟΤΗ

(Τὴ νύχτα, ὅταν σβύνουν οἱ ἦχοι)

Ἄπλᾳ κ' ἤρεμα ξεδιπλώνεται ἡ σιγαλή διήγηση.

Τὰ ξερὰ φύκια τῆς ἀμμουδιάς εἶναι ἀναπαυτικὸ στρωσίδι. Τὸ ἀνοιχτὸ
πέλαγο ἐμπνέει μιὰν ὑποβλητικὴ γαλήνη μὲ τὰ ἡσυχασμένα του νερά. Καὶ
τὸ φεγγάρι γεμίζει τὴ φύση μὲ τὴν ἀσημένια του ἐκσταση, καὶ ἀγαπᾶ νὰ
βλέπει τὸ εἶδωλό του, ἐλαστικὸ καὶ ἀλλοιωμένο στήν ὑγρὴ κυρτότητα.

Παντοῦ εἶναι χυμένο τὸ μυστήριό τῆς Νυχτερινῆς Σιωπῆς.

Τὸν ὥρατον Ἐνδυμίωνα, θυτισμένο στὸν ὕπνο τῆς γλυκειᾶς προσμονῆς,
νανουρίζει μὲ τρεμουλιαστὴ λαχτάρια τὸ τριζόνι, κρυμμένο κει κάπου, στὰ
χόρτα.

Ἄλα ἀκούνε προσεκτικά. Καὶ τῶν φυτῶν ἀκόμα ἡ πνοὴ κόβεται.

Ἦ, προσέχετε μὴν ταραῖξετε μὲ τὸ ἀνάσασμά σας τίς κουρασμένες δυ-
νάμεις, ποὺ κοιμοῦνται «ἐν εἰρήνῃ». Σᾶς τὸ ζητοῦνε ὡς χάρη).

«—Μὰ θέλετε καὶ ἀπόψε νὰ σᾶς πῶ;» πάλι ἀπὸ δειλία ἢ παρακλητικὴ
ἐρώτηση. Κανεὶς δὲν τοῖμα νὰ δεηθῶσει τὴν ἱερότητα τῆς σιγῆς.

Τὰ κεφάλια νεύουν ἀργά, ἀργά:—Ναί....

—Γιατὶ νὰ τὸ θέλετε;...

Δυὸ μάτια ἀνοίγονται, καὶ γεμίζουν φεγγάρι.

(Τὶ μαγεῖα τὸ φεγγάρι!)

Μιὰ πολὺτιμη λήκυθο σπάζει ἀκόμη μέσα του, καὶ τὰ δάκρυα σκορποῦ-
νε πάνω στὰ συντρίμμια. Τὰ μάτια κλείουν, καὶ σταλάζουν φεγγάρι.

(Τὶ μαγεῖα τὸ φεγγάρι!)

Τίποτε ἐξαιρετικὸ δὲν προηγεῖται. Καὶ τὸ παραμῦθι χαϊδεύει τίς ἀκοές:

«—Γεννήθηκε πάνω στὰ ξανθὰ ἄχυρα, τῆ στιγμῆ ποὺ ἡ Γῆ ἀρχινοῦσε
πάλι τὸν κύκλο τῆς ἀπὸ τὸ πρῶτο σημεῖο. Ἦταν ἓνα μικροῦλι πηχουλό
καὶ ροδαλό, πλημμυρισμένον ἀπὸ ζωὴ καὶ φῶς. Μὰ ὅσο μεγάλωνε, ἀδυνατίεζε
κ' ἔλυωνε καὶ λίγο λίγο χανότανε...»

Τὸ γνωρίζανε πολλοί, ὅταν παιδί ἀκόμη τοὺς ὀδηγοῦσε μὲ πίστη. Κι
αὐτὸς μεγάλωνε.... Κι ἐγὼ ἔκλαια...»

Ἄ στένάγμῳ σκούζει θρηνητικά, καὶ πᾶει νὰ συναντήσῃ τὸ φεγγάρι.

(Τὶ μαγεῖα ποὺ σκορπᾶει τὸ φεγγάρι!)

«— Δὲν ἤθελε νὰ μάθει σὺν τοὺς φίλους του τὴν τέχνη τοῦ πατέρα του.
Ἄγαποσε νὰ φεύγει ἀπὸ τὸ σπίτι μὴν ἐδόκληρους. Ἔδανε μὲ τὰ μετάξι-
να νήματα τῆς ὀμίλιας του, κ' ἔσερνε πίσω του τίς ὑπάρξεις ποὺ σβύνανε,
σβύνανε στὸ ὑγρὸ θαμπόφωτο...»

Ἡ φωνὴ δὲν ἀντέχει· κλονίζεται καὶ λιποθυμᾷ. Μόνον τὸ τραγοῦδι τοῦ
τριζονιοῦ τοῖμα νὰ σχίζει τὸν ἀραχνόβρανο πέπλο τῆς νυχτερινῆς γαλήνης.

—Κ' ὕστερα;

«—Ναί.... Ὑστερα.... μιὰ μέρα τὸν πιάσανε γιὰ συνωμότη, καί...»

Δυὸ μάτια ἀνοίγονται, καὶ σταλάζουν φεγγάρι.

(Τὶ μαγεῖα τὸ ἀποψινὸ φεγγάρι!)

—Καί;

—Ἄς μὴ μιλάμε πιά.... Τελείωσε τὸ παραμῦθι. Ἡ συνέχεια μοῦ ἔχει
φύγει ἀθόρυβα, χωρὶς νὰ νοιώσω πότε....

—Μὰ, πῶς μπορεῖ νὰ τελειώσει; Εἶναι σὺν ποὺ ζωγραφίζεις ἓνα ἀνοθογῶ-
λι καὶ ξεχνᾶς τὰ λουλούδια του.

—Ὅχι αὐτό.... Σὺν ποὺ ἡ κυρούλα ξετόλιγε τὸ κουδᾶρι καὶ ἐπλεκε. Μὰ
τώρα—, ἔχει χαθεῖ τὸ κουδᾶρι, καὶ πῶς νὰ πλέξει καὶ ἄλλο;...

—Εἶναι σωστό.... Ἄς πηγαίνουμε.

—Τὸ τριζόνι ἔχει ἐρωτευθεῖ τὸ φεγγάρι— τί μαγεῖα ποὺ εἶναι ἀπό-
ψε!— καὶ μεθ' αὐτὸ ἐξωτικὸ φῶς του. Καὶ τραγοῦδει τρελλά, τραγοῦδει, καὶ
ὕφνεται, ὅλο ὕφνεται τὸ τραγοῦδι πρὸς τὸ φεγγάρι, ὥστε ποὺ χάνει τὸν
ἑαυτὸ του στὸ φρένιασμα τοῦ πάθους, καί, συντριμμένο, σιγᾶ καὶ αὐτό.

(Ἦ, πρότεχτε μὴν ταραῖξετε μὲ τὸ ἀνάσασμά σας τίς κουρασμένες δυ-
νάμεις, ποὺ κοιμοῦνται «ἐν εἰρήνῃ». Σᾶς τὸ ζητοῦνε ὡς χάρη).

ΚΩΣΤΑΣ ΡΟΔΑΥΓΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΑ ΑΡΘΡΑ

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ Κ. Π. ΚΑΒΑΦΗΣ

Τὰ προϊόντα τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς μπορούμε νὰ τὰ κατατά-
ξουμε σὲ τρεῖς κατηγορίες. Στὴν πρώτη βρίσκουμε τοποθετημένα ἐκεῖνα ἀπὸ
τὰ δημιουργήματα τοῦ πνεύματος, τὰ ὁποῖα μποροῦν ν' ἀνθέξουν στὶς προ-
βολές καὶ τοῦ πλεονακόπιστου κριτικοῦ, ἐξετάζοντάς τα μὲ τὸ πρῶτο τοῦ
ἀ π ὀ λ υ τ ο υ. Οὔτε οἱ ἀλλαγές τοῦ χρόνου, οὔτε κ' οἱ μεταπτώσεις τῆς
ζωῆς μποροῦν νὰ ὑποβιάσουν τὴν ἀξία τους στὴ συνείδηση τῶν λαῶν, ἢ ὁ-
ποῖα πάντοτε κατὰ τοὺς αὐτοὺς ψυχολογικοὺς κανόνες ἐκδηλώνεται. Ἐδῶ
ἀνήκουν τὰ λιγοστὰ δημιουργήματα τῶν μεγάλων πνευμάτων, ποὺ τόσο
φειδωλὰ στὸ πέρασμά των οἱ αἰῶνες μᾶς χαρίζουν.

Ἡ δευτέρη κατηγορία περιλαμβάνει τὰ ἔργα, ποὺ ὁ χρόνος, καὶ στίς
μικρότερες περιόδους του, παντοῦ καὶ πάντοτε μᾶς παρουσιάζει. Λέγουμε
«χρόνος» γιατί στήν κατηγορία αὐτὴ τὸ πνεῦμα παίξει δευτερεύοντα ρό-
λον. Εἶναι γεννήματα τῆς ἐποχῆς, προωρισμένα νὰ σβύσουν μὲ τὴν πάρο-
δό της. Ἐδῶ ἀνάγκη ὁ κριτικὸς νὰ φορέσῃ τὰ γυαλιὰ τῆς σχετικότη-
τ η τ ο ς. Ἐδῶ τὸ πνεῦμα ἐνεργεῖ συμβατικά, ἀπὸ μιὰ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη,

γέννημα κι αυτή της εποχής, να φανερώσει όλες τις απόκρυφες πτυχές του εσωτερικού κόσμου, που σε τίποτε δε διαφέρει από τον κόσμο των εσωτερικών της όλο της. Στην περίπτωση αυτή ανάγκη να εξαιρεθούν μερικά έργα που στέκονται ψηλότερα απ' όλα τ'άλλα έργα της δεύτερης κατηγορίας. Αυτά αποτελούν τον μεταδατικό σύνδεσμο των δεύτερων με τα πρώτα, γιατί οι δημιουργοί τους, με την τάση της καθολικότητος, κατορθώνουν ν' ανέβουν λίγο ψηλότερα, χωρίς να μπορούν να εξαρθούν και στο ύψος της αξίας των πρώτων. Είναι τὰ φωτεινά μεταίωρα στο πνευματικό στερέωμα, προωρισμένα να σβύσουν κι αυτά, σαν αντίλαλοι μιας μακρυσμένης εποχής, στο άπεραντο χάος του καιρού, χωρίς να χάσουν και στο τελευταίο τους ξεψύχισμα την προή της δημιουργίας. Στο «άπειρον» αυτό του χρόνου στέκονται μόνο τὰ μεγαλουργήματα της πρώτης κατηγορίας, που τὰ γέννησαν πνεύματα τόσο μεγάλα, τόσο χαώδη, που αυτό το «άπειρον» κατώρθωσα: να περικλείουν. Τα έργα της δεύτερης κατηγορίας δεν αντέχουν στο γερόξετίναγμα. Μοιάζουν τις άψυχες πλαγγόνες στα χέρια των μικρών, που, όταν σπάσουν τὰ θαμμένα τους μούτρα, δε μένει παρά ένα κομμάτι γύψου μ' άχυρα. Έδώ, είπαμε, ό κριτικός πρέπει να φορέσει τὰ γυαλιά της σχετικότητας. Πρέπει να ρίξει πρώτα γύρω του μιά ματιά, να εξετάσει το ποιον και τή σύσταση όλων των άλλων πνευματικών πλαγγόνων της εποχής του κ' έτσι να δώσει και της δικής του τήν ανάλογη θέση ανάμεσα στις άδερφάδες της. Μόνο με ένα τέτοιο τρόπο εργασίας μπορεί, χωρίς το φόβο της υποτιμήσεως ή υπερτιμήσεως, να επιτύχει στο σκοπό του.

Στήν περιφέρεια του πνευματικού κύκλου, πιδ κι τὰ στους δημιουργούς της πρώτης κατηγορίας, δικαιωματικά παίρνουν τή θέση τους οι δημιουργοί της τρίτης. Είναι τὰ πνεύματα, που, αντίθετα με τὰ πρώτα, στενεύουν το άπειρον τόσο πολύ, ώστε κατορθώνουν να το υποτάξουν όλόκληρο στην υποκειμενική τους υπόσταση. Είναι οι δημιουργοί που στην ψυχή τους βρίσκουν αντίλαλο όλες οι φωνές του κόσμου, κατά τρόπο τελείως υποκειμενικό.

Σημειώνω μερικά ονόματα: Πρώτη κατηγορία: Όμηρος, Dante, Σαίξπηρ, Goethe. Τρίτη κατηγορία: Ίψεν, Πόε, Χάμσον. Δεύτερη κατηγορία: Όλα τὰ γεννήματα της μετριότητας.

Τό έργο του Άλεξαντρινού ποιητή Καβάφη δεν είναι δύσκολο να το κατατάξει κανείς σε μιά από τις παραπάνω κατηγορίες ή σε μιά περίπτωση τους. Ό κριτικός όμως του μέλλοντος θα είναι εκείνος, που θα το δώσει την όριστική του θέση. Γιατί ή κριτική προκειμένου να προδη στην ανατομία ενός σύγχρονου έργου δεν μπορεί παρά να εαστοχίσει και πολλές φορές να άκρωτηριάσει άπελπιστικά ένα έργο τέχνης. Της λείπει ή π ρ ο ο π τ ι κ ή. Τα παραδείγματα είναι πολλά. Μήπως δεν ανεβάστηκαν στον έβδομο ούρανό έργα, που σήμερα είναι καταδικασμένα στην άφάνεια; Που είναι ό Άντωνιάδης «ό θεόληπτος δραματιστής» και τόσοι άλλοι ξενόπληκτοι Ραγκαδήδες, που στην εποχή τους ήσαν ή δόξα του ελληνικού Παράνασου; Έπρεπε να περάσει μισός αιώνας για να προσέξουμε τὰ έργα τους από μιά ώρισμένη άποσταση, που το μάτι δύσκολα γελιέται. Ό κριτικός τους έδωσε μιά για πάντα τή θέση τους. Κι αντίθετα, πόσα πνευματικά δημιουρ-

γήματα άληθινής τέχνης δεν εξαπλώθηκαν στο κρεβάτι του κριτικού προκρούστη; Πρόσφατο παράδειγμα ό Παλαμάς. Άμφισβητήθηκε, από νέο αξιόλογο ποιητή, ή αξία του «Δωδεκάλογου του Γύφτου» του έργου αυτού που χάρισε την άθανασία στο δημιουργό του. Από προσωπική εμπάθεια ξεγράφτηκε με μιά μονοκοντυλιά ένα έργο, για το όποιο όλοι οι Έλληνες πρέπει να είμαστε περήφανοι.

Γι' αυτό δεν είναι καθόλου παράξενο αν παραγνωρίστηκε και το έργο του Καβάφη. Κάθε τι που στέκεται ψηλά, είναι αναπόφευκτο να δεχθή τους χλευασμούς της ρουτίνας. Μά δεν είναι μόνο αυτό. Η άδιαφορία προς το έργο του Καβάφη, από μιά άποψη, έχει τὰ αίτια της κι άλλου. Τα ποιήματα του Καβάφη προσκρούουν στο αισθητικό κριτήριο του Έλληνος. Η τυμπανοφόρος ελληνική Μούσα έχει ξεκουφάνει τ' αυτιά μας, σε σημείο που να μην μπορούμε να διακρίνουμε το τραγούδι μιας άλλης Μούσας, πιδ ήρεμης, πιδ στοχαστικής, με μιά εξαγνιστική μελαγχολία στην όψη της και με τή διαρκή και άνησυχητική άμφιβολία για το σκοπό του τραγουδιού της. Τή Μούσα του Καβάφη δε θα τή θρούμε να κυνηγά άπιαστες πεταλούδες σε «άκηράτους λειμώνας» ούτε να δροσολογιέται στον Έλικώνα. Θα τή θρούμε δίπλα μας, στο δρόμο που περπατούμε, να κανονίζει το δήματης σύμφωνα με το δικό μας, να μās μιλά άπλά και στοχαστικά κι όχι να μās ζαλίζει με άνυπόφορες τυμπανοκρουσίες.

Οι τελευταίες εθνικές δοκιμασίες συνέτειναν πολύ στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος κατάλληλου για την κατανόηση του έργου του Καβάφη. Το εύθυμο νεοελληνικό πνεύμα άρχισε ν' απομονώνεται στο κελί του σκεπτικισμού και της περισυλλογής. Παρ' όλην όμως τήν άποδοχή που άρχισε να γίνεται στο έργο του Καβάφη, δεν έλειψαν και τὰ αντιπατικά στοιχεία, που έχουν μόνο τους ιδεώδες τήν επιστροφή στα άρχαία πρότυπα, ν' αποκαλούν τήν ποιήσή του ξένη. Και είναι περίεργο πώς δρεθήκανε άνθρωποι να βρίσουν άισχρά ένα λεπτό ποιητή σαν τον Καβάφη, αποκαλώντας τὰ ποιήματά του ποιήματα Γραικύλων! (Βλ. «Όρθρος» περίοδ. Β' άριθ. 1, σελ. 31). Είναι ανεξήγητο πώς ό «Νουμάς», το ύγιέστερο ελληνικό περιοδικό, προκειμένου να χαρακτηρίσει τις άρρωστημένες κ' έκφυλες τάσεις μερικών ξενόπλητων νέων ριμαδόρων, μεταχειρίζεται τή λέξη Καβάφισμός.

Άρνηθήκανε τήν πρωτοτυπία στο έργο του. Κι αν με τή λέξη πρωτοτυπία έννοουν τήν εκδήλωση των χιλιοπατημένων με ώραίες λέξεις και σπάνιες ρίμες, έχουν δίκαιο. Κι αυτό είναι μιά πρωτοτυπία. Οι ποιητικές κουκλες έχουν ανάγκη από καινούργια φορέματα.

Ό Καβάφης μās έδωσε ένα έργο πρωτότυπο σε σύλληψη και μορφή. Η ποιήσή του δεν άκολουθεί καμιά παράδοση ούτε κανόνες. Περιορισμένος στο στενό κύκλο της προσωπικότητος, εργάζεται ό ποιητής ανεπηρέαστος από τή γύρω του σύγχρονη φιλολογική κίνηση. Στο στενό κ' ιδιόρρυθμο εργατήριό του λαξεύει με ύπομονή τήν ποιητική του πέτρα. Έχοντας άπεριόριστη πεποίθηση στην άντοχή της να στηρίξει το μεγάλο οικόδομημα της Τέχνης: (*)

Κάθομαι και ρεμβάζω.
έκόμεσα εις τήν Τέχνην—

Έπιθυμίες κ' αισθήσεις
κάτι μισοειδωμένα,

(*) Στο άρθρο μας τούτο έχουμε υπ' όψη μας τὰ ποιήματα που έγραψε ό ποιητής από το 1908—1923.

πρόσωπα ή γραμμές
κάτι άβέβαιες μνήμες.
Ξαίρει να σχηματίσει
σχεδόν άνευταίσθητως
συνδυάζουσα έντυπώσεις,

έρώτων άτελών
'Ας άφεθώ σ' αυτήν.
Μορφήν της Καλλονής
τόν βίον συμηλοῦσα,
συνδυάζουσα τές μέρες.

'Αφήνεται άτόπιος στην Τέχνη, γιατί αυτή ξαίρει να σχηματίσει την τέλεια Μορφή της Καλλονής. 'Ο ποιητής δέν έξευτελίξει την νέχνη του, κατεβάζοντάς την στην συνάφεια του όχλου. Έργάζεται αποκλειστικά γι'αυτήν και για τόν έαυτό του:

Χαρά και μύρο της ζωής μου έμένα,
πού άρνήθηκα και πού άποστράφηκα,
τήν κάθε άπόκλεισιν έρώτων της ρουτίνας.

Ναι, ό Καδάφης άποστράφηκε τή ρουτίνα. Κι άν δέν μπορεί ν' άνέδει ψηλά, όπως έπιθυμεί, δέν κατεβαίνει όμως στο χαμηλό έπίπεδο της καθημερινής άνοησίας:

Κι' άν δέν μπορείς να κάμεις την ζωή σου όπως την θέλεις,
τούτο προσάθησε τουλάχιστον
όσο μπορείς: μήν την έξευτελίζεις
μές στην πολλή συνάφεια του κόσμου,
μές στές πολλές κινήσεις κι' όμιλίες.

Δέν πρέπει να υποθέσουμε, πώς ό ποιητής μετά την άποστροφή πού δείχνει στον όχλο, έλέγχεται ματαιόδοξος. Προσέχει κάθε τι στο δρόμο κι' άποφεύγει τις κενές φιλοδοξίες. Είναι ό άληθινός ποιητής, πού ξαίρει να σφυγμομετρεί τό λαό. Προβαίνει πάντα με δυσταγμό και προφύλαξη:

Τά μεγαλεία να φοβάσαι ό ψυχή.
Και τές φιλοδοξίες σου να υπερνικήσεις
άν δέν μπορείς, με δυσταγμό και προφύλαξεις
να τές ακολουθείς. Κι όσο έμπροστά προβαίνεις,
τόσο έξεταστική, προσεκτική να είσαι.

Κ' έτσι προχωρώντας έξεταστικός και προσεκτικός, με την άμφιβολία για κάθε τι πού τόν περιτριχίζει, φτάνει επί τέλους στο περιδλεπτό σημείο της άτομικότητας, απ' όπου με τό μάτι της έμπειρίας και με την αίσθηση της γνώσεως, βλέπει τ' άμφίβολα κι' άσχημάτιστα νεφελώματα να συμπυκνώνονται και να άποκρυσταλλώνονται σ' ένα πραγματικό και βέβαιο τύπο. Και τότε πιά ό ποιητής, χωρίς δυσταγμούς κι' άμφιβολίες, διαίνει ξανά στο δρόμο, με τή σταθερή δεδαιότητα για τό κάθε τι πού συναντά. Σκύβει κ' έξετάζει με ύπομονή ό,τι τυχαίο και φυγαλέο συναντήσει, γιατί σαν πραγματικός ποιητής διαισθάνεται σ' ένα τυχαίο φαινόμενο τά πιά βάρη και μεγάλα νόηματα:

Κι όταν θά φθάσεις στην άκμή σου, Καίσαρ πιά,
έτσι περιωνύμου άνθρώπου σχήμα όταν λάβεις,
τότε κυρίως πρόσεξε σά βγεις στον δρόμον έξω,
έξουσιαστής περίβλεπτος με συνοδεία,
άν τύχει και πλησιάσει από τόν όχλο
καγένης 'Αρτεμίδωρος, πού φέρνει γράμμα,
και λέγει βιαστικά «Διάβασε άμέσως τούτα,
« είναι μεγάλα πράγματα πού σ' ενδιαφέρουν»,
μη λείψεις να σταθείς: μη λείψεις ν' αναβάλλεις

κάθε όμιλία ή δουλειά: μη λείψεις τούς διαφόρους
πού χαιρετούν και προσκυνούν να τούς παραμερίσεις
(τούς βλέπεις πιά άργά) άς περιμένει άκόμη
κ' ή Σύγκλητος αυτή, κ' εύθύς να τά γνωρίσεις
τά σοβαρά γραφόμενα του 'Αρτεμίδωρου.

'Ο Καδάφης κανέναν 'Αρτεμίδωρο δέν αφήνει άπρόσεχτο. Τό έργο του είναι γεμάτο από άσήμαντες κι' άγνωστες ιστορικές λεπτομέρειες και τυχαία περιστατικά του δρόμου, πού μπορούσαν να διαφύγουν την προσοχή κάθε άνθρώπου. Προσπαθεί να φυλάξει κάθε έντύπωση φυγαλέα, πού πέρασε για μιá στιγμή από τό μυαλό του:

Προσάθησε να τά φυλάξεις, ποιητή,
όσο κι' άν είχε λίγα αυτά πού σταματιούνται.
Τού έρωτισμού σου τά όράματα.
Βάλ' τα, μισοκρυμμένα, μες στές φράσεις σου.
Προσάθησε να τά κρατήσεις, ποιητή,
όταν διεγείρονται μες στο μυαλό σου
την νύχτα, ή μες στην λάμψη του μεσημεριού.

Τού έρωτισμού του τά όράματα. Και τι άλλο μπορούσε να σταματήσει ό ποιητής παρά τά όράματα αυτά μιας περασμένης πολυτάραχης κ' ήδονικής ζωής; Στίς αναμνήσεις ξαναζει τό νεανικό του βίο μ' όλες τις όρμες και τις άστασίες:

Τά χρόνια της νεότητός μου, ό ήδονικός μου βίος—
πώς βλέπω τώρα καθαρά τό νόημά των.

Τι μεταμέλειες περιττές, τι μάταιες . . .

'Αλλά δέν έβλεπα τό νόημα τότε.

'Ωπλισμένος με τόν φακό της προοπτικής βλέπει τώρα καθαρά τις άμορφες «βουλές της ποιήσεώς του» να παίρνουν μιá σταθερή μορφή μέσα «στης τέχνης του την περιοχή». 'Ο ποιητής αισθάνεται μιάν άμετρη ήδονή στην αναπόληση της φυγάτης εποχής πού «οι μεταμέλειες σταθερές ποτέ δέν ήσαν»:

'Επέστρεφε συχνά και παίρνε με,
άγαπημένη αισθήσεις επέστρεψ και παίρνε με
όταν ξυπνά του σώματος ή μνήμη,
κ' επιθυμία παλιά ξαγαπερνά στο αίμα:
όταν τά χείλη και τό δέρμα ένθυμούνται,
κ' αισθάνονται τά χέρια σαν ν' άγγίζουν πάλι.

Τι ευχαρίστηση να έρχονται στο σκοτεινό δωμάτιο της άπομόνωσης οι σκιές της 'Αγάπης!:

'Ενα κερί άρκει,
άρμόζει πιά καλά,
σαν έρθουν της 'Αγάπης,

Τό φώς του τό άμυδρο
θάγει πιά συμπαθές
σαν έρθουν οι Σκιές.

Ναι: ένα κερί άρκει να φωτίσει τόν χώρο γύρω μας, για να δοθμε μες στον καθρέφτη των αναμνήσεων τό πρόσωπό μας, πού αϋλάκωσε ό χρόνος. Κι ό νοός μας φεύγει, φεύγει στα περασμένα κ' ένα πικρό παράπονο κατασταλάζει στην ψυχή μας. Στα ποιήματα του Καδάφη τό πικρό αυτό

παρίπνο δὲ θὰ τὸ βροῦμε. Ὁ ποιητὴς μας ὑποτάσσεται στὸ μοῖρατο μ' ἐγκαρτέρηση στωική. Δὲν ἀπελπίζεται. Λογαριάζει τὸ μερτικό πὸ ἔχει νὰ παίρνει ἀπὸ τὰ νειάτα, γιὰ χάρη τῶν ὁποίων ἔκανε τόσες ὑποχωρήσεις:

Εἶν' ἓνας γέροντας. Ἐξηγητημένος καὶ κυρτός,
σακατεμένος ἀπ' τὰ χρόνια, καὶ ἀπὸ καταχρήσεις,
σιγὰ βαδίζοντας διαβαίνει τὸ σοκάκι.
Κι ὅμως σὰν μιστὶ στὸ σπῆτι του νὰ κρύψει
τὰ χάλια καὶ τὰ γηρατειά του, μελετᾷ
τὸ μερτικό πὸ ἔχει ἀκόμα αὐτὸς στὰ νειάτα.

Ἐφηβοὶ τώρα τοὺς δικούς του στίχους λένε.

Εἶναι πάλι στιγμὲς πὸ καταλαμβάνεται ἀπὸ μιὰ μελαγχολία ἀπελπιστική. Οἱ στιγμὲς αὐτὲς εἶναι παροδικὲς καὶ γρήγορα βρίσκει τὴν στωική του ψυχραιμία στὴν Τέχνη:

Τὸ γήρασμα τοῦ σώματος καὶ νῆς μορφῆς μου
εἶναι πληγὴ ἀπὸ φοιχτὸ μαχαίρι.
Δὲν ἔχω ἐγκαρτέρησι καμμιὰ.
Εἰς σὲ προστρέχω Τέχνη τῆς Ποίησης,
πὸ κάπως ξαίρεις ἀπὸ φάρμακα
νάκης τοῦ ἄλλοις δοκιμῆς, ἐν φαντασίᾳ καὶ Λόγῳ.

(Τὸ τέλος στὸ ἐρχόμενο τεῦχος)

Γ. Θ. ΒΑΦΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΟ ΡΟΔΟ ΕΙΧΕ ΜΑΡΑΘΕΙ...

Τῆς Ἀδελφῆς Μ. DE R

(Συνέχεια)

Καὶ θυμόταν πολλὲς φορές ἡ Μπέμπη τὴ φωτογραφία τοῦ νέου μὲ τὰ κατσαρὰ μαλλιά. Τὸν ἐνόηθε πάλι δίπλα τῆς, νὰ νῆν κοιτάζει. Τούτη ὅμως τὴ φορὰ ὄχι ἐρωτικά, μὰ μὲ δλέμματα οἴχτου. Κι ἄκουγε τὴ γλυκειὰ φωνή του στὰ ζαρωμένα τῆς αὐτιά νὰ ξαναλέει τὰ ὁμορφα ἐκεῖνα λόγια, πὸ νόμιζε πὸς ἄκουγε τότε, δλέποντας τὴ φωτογραφία του: «—Μπέμπη τί θὰ κάνεις! Θὰ θανατεῖς ζωντανή! Ἐνῶ ἐγὼ σὲ περιμένω νὰ σοῦ χαρίσω τὴν ἀγάπη μου καὶ μιὰ ὁμορφη ζωή».

Μά!.. Μὰ τὰ φτερά τῆς Μπέμπης εἶχανε πάρει τότε φωτειά.

Εἶταν ἀδύνατο νὰ πετάξει καὶ νὰ σωθεῖ ἔτσι ἀπὸ τὸν κίντυνο.....

XIII

ΦΘΙΝΟΠΩΡΙΝΟ ΔΕΙΛΙΝΟ. Καιρὸς βροχερός. Ὁ οὐρανὸς εἶναι σκαπασμένος μ' ἓνα σταχτόμαυρο πέπλο, βαρὺ, τόσο βαρὺ πὸ φέρνει πλάκωση στὴν ψυχὴ, πὸ δυσκολεύει τὸ ἀνάσασμα καὶ ξαναγεννᾷ στὸ μνημονικὸ ὄλες τίς θλιβερὲς σκηνὲς τῆς ζωῆς, τόσο ζωντανές, τόσο φυσικὲς πὸ θαρρεῖ κανεὶς πὸς τίς ξαναζεῖ μαζί μὲ τίς καινούργιες.

Καθισμένη ἡ Μπέμπη κοντὰ στὸ παράθυρο τῆς κάμαράς τῆς ρουντίζει μιὰ μάλλινη ἄσπρη κάλτσα. Ἀπὸ καιρὸ σὲ καρὸ σηκώνει τὰ ρυτιδωμένα ματοσκεπάσματά τῆς ἀφίνοντας ἔτσι τὸ σκοτεινιασμένο δλέμα τῆς ν' ἀνοίχτει ὄξω μακριὰ στὸ θαμπὸ ἀπὸ τὴ συννεφιά ὀρίζοντα ἢ νὰ παραπλανηθεῖ ἀνάμεσα στὰ φυλλοροημένα δέντρα τοῦ μικροῦ περιβολιοῦ, πὸ ἀπλώνεται

μπροστὰ στὸ παράθυρό τῆς.

Ψυχάλες, ἀνάργιες μὰ βαρειές, χτυποῦν στὰ τζαμλίκια τοῦ φεγγίτη καὶ τὸ πεῦκο πὸ ὀρθώνεται λίγο πῶ πέρα ἀπὸ τὸ παράθυρο μουγγρίζει βαρύθυμο στὶς πῶ ἀνάργες πνοὲς τοῦ πνιχτοῦ ἀγέρι.

Κάτω ἀπὸ τὴ μαυρίλα τοῦ φθινόπωρου ὄλα φαίνονται πένθιμα, ὄλα θλιβερά!

Ἡ βροχὴ δυναμώνει, τὰ σύννεφα ὄλο καὶ κατεβαίνουν πρὸς τὴ γῆ καὶ σὰν κουρασμένοι βαστάζοι λὲς θέλουν ν' ἀπωθήσουν μὲ μιὰς τὸ βαρὺ, ὕγρὸ φορτίο τους γιὰ νὰ ξαποστάσουν τὸ πονεμένο τους κορμί.

Κι ὅσο ἡ βροχὴ δυναμώνει, κι ὅσο τὰ σύννεφα ζυγώνουν πρὸ τὰ κάτω τόσο πληθαίνει ἡ ἄθυμία κ' ἡ θλίψη τῆς Μπέμπης, τόσο ἡ εἰκόνα τοῦ περασμένου τῆς ξεχωρίζει πῶ ζωντανή, περισσότερο φανταχτή, μ' ὄλες του τίς θλιμμένες σκηνές.

Μὲ γυρμένο τὸ σχεδὸν γεροντικὸ τῆς κεφάλι στὴν κάσσα τοῦ παραθύρου ἔχει παραδοθεῖ σὲ συλλογισμούς, θυμίζεται τὰ περασμένα τῆς. Δάκρυα καυτερά κυλοῦν στὰ ζαρωμένα τῆς μάγουλα, τὸ σαγῶνι τῆς τρέμει σὰν ἀδύνατη φλόγα τῆς φουφουλιᾶς τοῦ καντηλιοῦ κι ἀπὸ στιγμὴ σὲ στιγμὴ ξεσπᾷ σὲ λυγμούς πὸ φροντίζει νὰ πνίξει φράζοντας τὸ στόμα τῆς μὲ τὴ μάλλινη ἄσπρη κάλτσα.

Καὶ νὰ ἀποδιώχνοντας τίς θλιβερὲς σκέψεις ἀρχίζει πάλι τὸ ρούντισμα, μὰ γρήγορα τὸ παρατᾷ καὶ γέροντας ὅπως πρὶν τὸ κεφάλι τῆς πρὸς τὰ πίσω κλείνει τὰ μάτια τῆς κι ἀφίνει τὸ νοῦ τῆς ἀνεπιρρέαστο ἀπὸ τὰ γύρω νὰ πλανηθεῖ στοὺς παλιούς, στοὺς περασμένους κι ἀξέχαστους γι αὐτὴν παιδικὸς τῆς χρόνους. Κι ἀναθυμίζεται, ἡ Μπέμπη, τὴν ἐποχὴ τῆς νεότητός τῆς, τὴ μακάρια ἐκεῖνην ἐποχὴ, καὶ καμπουριασμένη τώρα ἀπὸ τὰ χρόνια λαχταρὰ νὰ τὴν ξαναζήσει μὲ σκοπὸ νὰ φερθεῖ ἄλλιως, ἔτσι πὸ νὰ μὴν περᾷ σὲ ἀνεκμετάλλευτη, χωρὶς νὰ τῆς ἀφήσει τίς ὁμορφες ἐκεῖνες ἀνάμνησες, τὰ ὀλόδροσα γεγονότα.

Ὁ πόθος τῆς ὅμως δὲν ἔμεινε παρὰ μονάχα πόθος.... Τὸ ρόδο εἶχε πῶ μαραθεῖ...

ΒΕΛ. ΦΡΕΡΗΣ

LUDWIG UHLAND

Ο ΛΗΣΤΗΣ

Τῆς ἀνοιξῆς μιὰ ὀραία μέρα,
ὄξω ἀπ' τὸ δάσος τὸ ἱσκιερό,
βγῆκε ὁ ληστής, κι ἀπ' τὴν κορφοῦλα
στὸ μονοπάτι τὸ στενὸ
βλέπει κορίτσι λιγερό.

— Ἄν στὸ πανέρι σου ἀντὶς κρίνα
κρατοῦσες πλούτη βασιλιᾶ,
ὁ ἄφοβος γιὸς τοῦ δάσους λέγει,
ἀνέγγιχτη θε νὰ περνοῦσες
καὶ λεύτερη σὰν τὰ πουλιά.

Και με τὸ μάτι του ἀλουθοῦσε
τὴν ὁμορφουλά που τραβᾷ
στοῦ λιβαδιοῦ τὸ βάθος πέρα
πρὸς τοῦ χωριοῦ τῆς τὴν μπασιά,

ὡς ποὺ τὸ ὄραϊο κορμί της κρύβει
τῶν κήπων πλούσια ἢ φυλλωσιά...
Σιγὰ ὁ ληστής γυρνᾷει στὸ δάσος
στὰ ἐλάτια μὲς τὰ σκοτεινά.

(Μετάφραση)

ΣΙΤΣΑ ΚΑΡΑΪΣΚΑΚΗ

CHARLES BAUDELAIRE

ΕΝΑ ΗΜΙΣΦΑΙΡΙΟ ΣΕ ΜΙΑ ΚΟΜΗ

Γιὰ πολὺ ν' ἀνασαινω ἀφησέ με, γιὰ πολὺ, τὴν εὐωδιά τῶν μαλιῶν σου
νὰ βυθίσω ἐκεῖ μέσα ὅλη μου τὴν ὄψη, ὅπως ἕνας ἄνθρωπος διψασμένος
μέσα στὸ νερὸ μιᾶς πηγῆς, καὶ νὰ τὰ σείσω μὲ τὸ χέρι μου σὰν ἕνα εὐωδι-
αστὸ μαντήλι, γιὰ νὰ κινήσω τίς ἀναιμήσεις στὸν ἀέρα.

Ἄν μποροῦσες νὰ ξέρεις κάθε τι ποὺ βλέπω! κάθε τι ποὺ νοιώθω!
κάθε τι ποὺ ἀκούω μὲς στὰ μαλιά σου! Ἡ ψυχὴ μου ταξιδεύει στὴν εὐωδιά
ὅπως ἡ ψυχὴ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων στὴ μουσικὴ.

Ἐνα ὀλάκερο ὄνειρο ἔχουν μέσα τους τὰ μαλιά σου, ἄρμενα γιομάτο
καὶ κατάρτια· θάλασσες ἔχουν μέσα τους μεγάλες ποὺ οἱ ἀνέμοι τους μὲ φέρ-
νουν σὲ κλίματα γοητευτικὰ ἐκεῖ ποὺ τᾶπειρο εἶναι πρὸς γαλάζιο καὶ πρὸ
βαθύ, ἐκεῖ ποὺ ἡ ἀτμοσφαῖρα εἶναι μυρωμένη ἀπὸ τοὺς καρπούς, ἀπὸ τὰ
φύλλα, ἀπὸ ἀνθρώπου δέρμα.

Στὸν ὠκεανὸ τῆς κόμης σου ξεχωρίζω ἕνα λιμάνι ποὺ βογγᾷ ἀπὸ τρα-
γοῦδια μελαγχολικά, ἀπ' ἀνθρώπους δυνατοὺς κάθε ἔθνους, κι ἀπὸ πλοῖα
πολύτροπα ποὺ στὸν ἀπέραντο οὐρανὸ τίς τέλειες καὶ πολυτέλειες σχεδιάζουν
ἀρχιτεκτονικὲς τους, στὸν οὐρανὸ ποὺ φουντώνει ἡ αἰώνια θερμότης.

Στῶν μαλιῶν σου τὰ χάρδια τὴ λαγνεία ξαναβορῶσκω ἀτέλειωτων ὠρῶν
σὲνα ντιβάνι ἀπάνου μιᾶς κάμαρης ὄραϊου καραβιοῦ περασμένων, λικνισμέ-
νων στὸν ἀνεπαίσθητο σάλο τοῦ λιμανιοῦ, ἀνάμεσα στὰ βάζα τῶν λουλου-
διῶν καὶ στὶς δροσερὲς ὑδρίες.

Στὸ πυρὸ βάθος τῶν μαλιῶν σου ἀναπνέω τὴ μυρουδιά τοῦ χάσις ἀνα-
κατωμένη μὲ τὸν κατὸν καὶ μὲ τὴ ζάχαρη στῶν μαλλιῶν σου τὴ νύχτα βλέ-
πω νὰ ξαναλάμπει τὸ ἀπέραντο τοῦ τροπικοῦ οὐρανοῦ· στῶν μαλιῶν σου τίς
χνουδάτες ἄκρες· μεθῶ ἀπὸ τίς σμιχτὲς μυρουδιᾶς τοῦ μόσχου, τοῦ κατρα-
μιοῦ καὶ τοῦ λαδιοῦ τοῦ κακάου.

Ἄφησέ με νὰ πιάνω πολὺ τίς μακριὲς καὶ μαῦρες πλεξίδες σου. Σὰ δαγ-
κάνω ἀτέλειωτα τὰ ἐλαστικὰ κι ἀνυπόταχτα μαλιά σου θαρῶ πὼς μασῶ ἀ-
ναμνήσεις.

(Petits poèmes en prose)

B. X.

ΠΑΡΑΤΥΠΩΜΑΤΑ

Στὴ σελίδα 26 τοῦ προηγούμενου τεύχους, στιχ. 9 τοῦ ποιήματος τοῦ
Rodenbach ἡ λέξη ἀφήσει νὰ διορθωθῇ: ἀποχτήσει.

PIERRE LOUYS

ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΤΟ ΗΛΙΟΒΑΣΙΛΕΜΑ

ΑΡΚΑΣ.— Μικρούλα, μὲ τὰ μαῦρα τὰ μάτια...

ΜΕΛΙΣΣΑ.— Μὴ μ' ἀγγίζεις!

— Ὅχι... ὄχι. Τὸ βλέπεις καλὰ πὼς στέκουμαι μακριὰ σου, ἀδελφὴ τῆς
Ἀφροδίτης, κοπέλλα μὲ τὰ σγουρὰ μαλλιά σὰν τσαμπιά σταφυλιοῦ. Σταμά-
τησα στὴν ἄκρη τοῦ δρόμου, καὶ τώρα οὔτε σὲ κείνους ποὺ μὲ προσμένουν
μπορῶ νὰ πάω, οὔτε σ' αὐτοὺς ποὺ ἄφησα.

— Φύγε! φύγε! Ἄδικα μιᾶς τόσην ὥρα, γιδοβοσκὲ χωρὶς γίδες, ἄσκο-
πε στρατοκόπε! Σὰν δὲν μπορεῖς πιά ν' ἀκολουθήσεις τὸ δρόμο σου, πάρε τὰ
χωράφια· μόνο στὸ λιβάδι μου μὴν μπαίνει, ξένε ποὺ δὲ σὲ γνωρίζω· ἄλ-
λοιῶς... φωνάζω!

— Καὶ ποιὸν θὰ καλοῦσες μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἐρημιά;

— Τοὺς θεοὺς! καὶ θὰ μ' ἀκούσουν.

— Ἄ, τὴ μικρούλα! Οἱ θεοὶ αὐτὴ τὴ στιγμή εἶναι πολὺ πρὸς μακριὰ ἀ-
πὸ σένα, ἀπ' ὅσο εἶμ' ἐγώ· μὰ καὶ στὸ πλάϊ σου ἀκόμα ἂν κατέβαιναν, δὲ
μ' ἐμπόδιζαν νὰ σοῦ πῶ πὼς εἶσαι ὁμορφη, γιὰ εἶναι περήφανοι γιὰ τὴ
μορφὴ σου οἱ θεοὶ καὶ τὴ θαροῦνε σὰν ἀριστοῦργημά τους.

— Γιδοβοσκὲ! σόπασε! φύγε! Ἡ μητέρα μου κανέναν ἄντρα δὲ μ' ἀφή-
νει ν' ἀκούω. Ἐγὼ ἦλθα ἐδῶ γιὰ νὰ βοσκῆσω τίς μαλλιαρὲς μου γίδες στὴ
χλόη ὡς τὸ ἡλιοβασιλεμα. Δὲ μοῦ ταιριάζει ἐμένα νὰ κάθουμαι ν' ἀκούω
τὰ λόγια τῶν παλληκαριῶν ποὺ διαβαίνουν ἀπὸ τὴ στράτα, τὴν ὥρα ποὺ ἡ
βραδινὴ αὔρα δίνει φτερὰ στὴ σκόνη.

— Μὰ γιατί;

— Δὲν τὸ ξαίρω. Φθάνει ποὺ ἡ μητέρα μου τὸ ξαίρει γιὰ μένα. Δὲν ἔχει
δεκατρία χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ γεννήθηκα πάνω στὸ κρεβάτι της τὸ καμω-
μένο ἀπὸ φυλλωσιές, καὶ θάμωνα πολὺ ἀστοχάστη ἂν δὲν τὴν ἀκουα σ' ὅτι
μοῦ παραγγέλνει.

— Δὲν τὴν κατάλαβες, παιδούλα, τὴ μητέρα σου, ποῦναι τόσο καλὴ κ'
γνωστικιά, ὁμορφη κι αξιοσέβαστη. Σοῦ μίλησε γιὰ τοὺς βάρβαρους ἀνθρώ-
πους ποὺ κάποιο διαβαίνουν τοὺς ἀνοιχτοὺς κάμπους, μὲ τὴν ἀσπίδα στ' ἄ-
ριστερὸ μπράτσο καὶ τὸ σπαθὶ στὸ δεξιὸ χέρι. Νά, ποιοὶ μονάχα θὶ σοῦκα-
ναν κακό, γιὰ ἐκεῖνοι εἶναι χεροδύναμοι καὶ σὺ εἶσαι ἀδύνατο πλάσμα.
Σκότωσαν αὐτοὶ κοπέλλες καὶ παρθένες — ὄχι τόσο ὁμορφες σὰν καὶ σένα —
στὶς χῶρες ποὺ ρημάζανε ὕστερα ἀπὸ φορικτοὺς πολέμους· κι οὔτε σὺ θὰ τοὺς
γλύτωνες ἂν σ' ἀνταμώνανε στὸ δρόμο τους. Μὴ ἐγώ, ἕνας φτωχὸς βοσκὸς μὲ
μιὰ προβά μόνον στὸν ὄμο καὶ τὴ γκλίτσα μου στὸ χέρι, τί κακό θὰ μπο-
ροῦσα νὰ σοῦ κάνω; Γιὰ δὲς με. Εἶμαι τάχα τόσο τρομερός;

— Ὅχι, γιδοβοσκὲ. Τὰ λόγια σου εἶναι γλυκὰ καὶ γιὰ πάντα θάθελα νὰ
τὰ ἀκούω.... Μὰ τὰ πρὸς γλυκὰ λόγια εἶναι καὶ τὰ πρὸς δολερὰ — μοῦ εἶπαν —
ὅταν τὰ ψιθυρίζουνε χεῖλια παλληκαριοῦ σὲ μιὰ μας.

— Θὰ μ' ἀπαντήσεις σὲ κάτι ποὺ θὰ σὲ ρωτήσω;

— Ναι.

— Τὶ ὄνειροῦσωνα κάτω ἀπὸ τὴ μαῦρην ἐλῆ σὰν περνοῦσα;

— Δὲ θὰ στὸ πῶ.

— Τὸ ξαίρω.
 — Πές μου το.
 — Ἄν μ' ἀρήσεις νᾶρθω κοντά σου. Ἄλλοιῶτικα τίποτε δὲ θὰ μάθεις. Δὲν μπορῶ νὰ σοῦ τὸ πῶ παρὰ στ' αὐτί: εἶναι δικό σου μυστικό κι ὄχι δικό μου. Νᾶρθω κοντάσου; Ἄφησέ με νὰ σοῦ πιάσω τὸ χέρι.

— Τὶ σκεπτόμουν, λοιπόν;
 — Τὴ νυφιάτικη ζώνη σου.
 — ὦ! Ποιὸς σοῦ τὸ μαρτύρησε;... Μίλησα δυνατά; Εἶσαι θεός, γιδοβοσκὲ καὶ διαβάξεις ἀπὸ τόσο μακρὸν στὰ μάτια τῶν κοριτσιῶν; Μὴ μὲ κοιτᾶς ἔτσι! μὴ ψάχνεις νὰ διαβάσεις τὴ σκέπτομαι τούτη τὴ στιγμή...

— Ὁνειρευόσουν τὴ νυφιάτικη ζώνη σου καὶ τὸν ἄγνωστο πού θὰ τὴν ξέδενε μὲ τὰ γλυκόλογα κείνα πού τόσο τὰ φοβάσαι τώρα. Θάναί και κείνα δολερά;

— Δὲν τ' ἄκουσα ποτέ μου....
 — Μὰ ἀκοῦς τὰ δικά μου καὶ βλέπεις τὰ μάτια μου....
 — Δὲ θέλω πιά νὰ τὰ βλέπω....
 — Τὰ βλέπεις στ' ὄνειρό σου.
 — ὦ, γιδοβοσκὲ!....

Τότε γιατί ἀνατριχιάζεις σὰν σοῦ πιάνω τὸ χέρι; Ὅταν τὸ μπράτσο μου σοῦ σφίγγει τὴ μέση, γιατί γέρνεις πάνω μου; Γιατί τὸ λεπτοκαμωμένο κεφαλάκι σου γυρίζει ν' ἀκουμπήσει στὸν ὄμο μου;...

— ὦ, γιδοβοσκὲ!....
 — Πὼς θέλεις νᾶσαι μέσα στὴν ἀγκαλιά μου μισόγυμνη, σὰν ἀκόμα καλὰ—καλὰ δὲ θάμουν ἄντρας σου;
 — Μὰ ἀφοῦ δὲν εἶσαι; Ἄσε με, ἄσε με, φοβᾶμαι, φύγε, δὲ σὲ ξαίρω ἄσε με, τὰ χέρια σου μοῦ κάνουν κακό.... Ἄσε με, δὲ σὲ θέλω!
 — Γιατί, μικρούλα, μοῦ μιλάς μὲ τῆς μάννας σου τὸ στόμα;
 — Ὅχι! Δὲν εἶν' αὐτή! Ἐγὼ ἢ ἴδια σοῦ μιλάω.

Εἶμαι γνωστικιά: ἄσε με, γιδοβοσκὲ. Τῶχω ντροπὴ νὰ κάμω σὰν τὴ Ναΐδα, τὴ Φιλύρα ἢ τὴ Χλόη πού δὲν περιμέναν καθόλου τὴ μέρα τοῦ γάμου των γιὰ νὰ μάθουνε τὰ μυστικά τῆς Ἀφροδίτης καὶ κάνανε παιδί τόσο ἀνεξήγητα. Ὅχι, ὄχι, δὲ θὰ δοθῶ σὲ σένα! Μπορεῖς νὰ μοῦ ξεσχίσεις τὸ χιτῶνα μου, μὰ δὲ θὰ δοθῶ σὲ σένα, γιδοβοσκὲ! Κάλιο νὰ πνιχτῶ μὲ τὰ ἴδια μου τὰ χέρια.

— Γιατί τάχα; Καὶ τί σοῦκαμα! Ἄγγιξα μόνο αὐτὸν τὸν χιτῶνα, δὲν τὸν ξέσχισα. Φίλησα τὴ ζώνη σου, δὲν τὴν ξέδεσα. Καλά, ἄς εἶναι!—Σ' ἀφήνω, εἶσαι ἐλεύθερη, δὲ σὲ πειράζω.... Φύγε!... Γιατί δὲ φεύγεις;

— Ἄσε με νὰ κλάψω.
 — Καὶ πιστεύεις πὼς σ' ἀγαπῶ τόσο λίγο γιὰ νὰ σὲ ξελογιάσω; Θὰ σοῦ μιλοῦσα ἔτσι τόσην ὥρα τώρα, πού μ' ἀκοῦς, ἂν δὲ σοῦ ζητοῦσα τίποτε παραπάνω ἀπὸ μιὰ στιγμή ἡδονῆς, τέτοια πού θὰ μποροῦσαν ὅλες οἱ βοσκοπούλες νὰ μοῦ χαρίσουν; Μήπως δὲ σοῦ τῶπανε τὰ μάτια μου... Μὰ δὲν μὲ κοιτᾶς πιά στὰ μάτια. Κρύβεις τὰ δικά σου, καὶ κλαῖς.

—
 — Κι' ὅμως, ἂν τῶθελες, πόσο θὰ ποθοῦσα νὰ περάσω κοντά σου μιὰ ζωὴ ὅλο ἔρωτα καὶ γλυκόλογα! Θὰ σ' ἀγκάλιασα σφιχτά, θ' ἀκουμποῦσα τὸ κεφάλι μου πάνω στὸ στηθοῦλι σου, θὰ κολλοῦσα τὰ χεῖλιά μου στὰ χεῖλιά σου

καὶ σὺ θάφηνες τὰ μαλλιά σου ξέπλεχτα νὰ μὲ χαϊδεύουνε τὴν ὥρα πού θὰ ρουφοῦσα τὰ φιλιᾶσου... Ἄκου! ἂν ἤθελες θὰ σοῦκανα μιὰ καλυβούλα καταπράσινη, μ' ἀνθισμένα κλαδιά καὶ πρασινάδες γεμάτες ἀκόμα ἀπὸ φλύαρα ζιτιζίκια καὶ χρυσούς σκαραβαίους, σὰν πολύτιμα πετράδια. Ἐκεῖ μέσα θὰ μ' ἐκλεινες ὅλες τὶς νύχτες, κι ἀπάνω στὸ ἄσπρο κρεβάτι τὸ καμωμένο μὲ τὴν προβιά μου, οἱ δύο καρδιές μας θὰ χτυποῦσαν αἰώνια, ἢ μιὰ κοντὰ στὴν ἄλλη.

— Ἄχ! Ἄσε με νὰ κλάψω ἀκόμα...
 — Μακρὸν ἀπὸ μένα;
 — Μέσα στὴν ἀγκαλιά σου... μέσα στὰ μάτια σου...
 — Ἀγάπη μου..., Ἡ νύχτα πλακώνει, καὶ τὸ φῶς φεύγει, σὰν φτερωτὸ πλάσμα, πρὸς τὰ οὐράνια..., Σκοτεῖνιασε πιά. Δὲ φαίνεται τώρα μακρὸν παρὰ ὁ γαλατένιος δρόμος τοῦ ρυακιοῦ πού λαμποκοπᾶει σὰν ποταμὸς ἀπὸ ἄστρα ὀλόγυρα στὸν κάμπο μας... Τὶ ὄμορφα πού λάμπει...
 — Ναί, πολὺ ὄμορφα... Ἄς πᾶμε.

— Ἐλα... Τὸ δάσος πού γλιστροῦμε ἀνάμεσα στὰ χαϊδευτικά του κλαδιά εἶναι τόσο σκοτεινὸ πού, καὶ τὴ μέρα ἀκόμα, τὸ φοβοῦνται οἱ θεοί. Δὲ βλέπεις ποτέ σου μέσα στὰ μονοπάτια τοὺς σατύρους μὲ τὰ σκληρά τους πόδια νὰ κυνηγοῦνε τὶς ἐλαφροπάτητες νύμφες. Δὲν μπορεῖς νὰ δεῖς, ἀνάμεσα στὰ φύλλα, τὰ πράσινα μάτια τῶν ἀμαδουράδων, νὰ προσελκύουν τὰ φοβισμένα βλέμματα τῶν ἀνθρώπων. Ὅμως ἐμεῖς δὲ θὰ φοβηθοῦμε ἀφοῦ θάμαστε μαζί, οἱ δύο μας, σὺ κι ἐγώ...

— Ὅχι. Κλαίω χωρὶς νὰ θέλω, μὰ σ' ἀγαπῶ καὶ σ' ἀκολουθῶ. Ἐνας θεὸς εἶναι μέσα στὴν καρδιά μου! Μίλησε ἀκόμα! Ἐνας θεὸς εἶναι μέσα στὴ φωνή σου!

— Ρίξε τὰ μαλλιά σου τριγύρω στὸ λαιμό μου, τὰ χέρια σου ὀλόγυρα στὴ μέση μου κι ἀκούμπησε τὸ μάγουλό σου πάνω στὸ δικό μου. Πρόσεξε, ἐδῶ εἶναι πέτρες. Χαμήλωσε τὰ ματάκια σου καὶ βλέπε μπροστά σου γιατί ἐδῶ ἔχει ρίζες καὶ θὰ σκοντάψεις. Ἡ πρασινάδα γλιστρᾷ κάτω ἀπὸ τὰ γυμνά μας πόδια, καὶ ἡ γῆ εἶναι γεμάτη δροσιά... Μὰ τὸ στηθοῦλι σου εἶναι ὀλόθερμο κάτω ἀπὸ τὸ χέρι μου.

— Μὴν τὸ ζητᾶς. Εἶναι μικρό, εἶναι τωρινό, δὲν εἶναι ὄραιο. Τὸ περασμένο φθινόπωρο δὲν ἦταν μεγαλεῖτερο ἀπ' ὅσο ἦτανε τὴν ἡμέρα πού γεννήθηκα. Οἱ φιλενάδες μου μὲ γελοῦσαν. Τὴν ἀνοιξὴ ὅμως τὸ εἶδα νὰ μεγαλώνει, μαζί μὲ τὰ βλαστάρια τῶν δέντρων... Μὴν τὸ χαϊδεύεις ἔτσι... Δὲν μπορῶ πιά νὰ περπατήσω.

— Ἐλα, δὲν πειράζει... Ἐδῶ εἶμαστε μέσα στὸ σκοτάδι. Δὲ βλέπω πιά τὸ προσωπάκι σου. Δὲν ὑπάρχουμε οὔτε ἐγὼ οὔτε σὺ. Μὴ μοῦ δίνεις πιά τὰ χεῖλιά σου: πὼς θέλω νὰ ξαναδῶ τὰ μάτια σου! Ἐλα, πᾶμε ἐκεῖ κάτω ὡς τὸ γέρικο ἐκεῖνο δέντρο πού ὀρθώνεται μπροστά στὸ φεγγάρι. Ἡ μεγάλη σκιά του ἀπλώνεται ὡς ἐδῶ, ἀκολουθᾶ την...

— Εἶναι μεγάλο σὰν παλάτι αὐτὸ τὸ δέντρο...
 — Εἶναι τὸ παλάτι τοῦ γάμου σου, πού ἀνοίγεται γιὰ τοὺς δύο μας μέσα στὸ βάθος τῆς ἁγίας αὐτῆς νύχτας...
 — Ἀκούω θόρυβο.... Εἶναι φοῖνικες...
 — Εἶναι οἱ φοῖνικες πού κρατᾶνε τὸ νυφοτῶλι καὶ βουτίζουν.
 — Τὰ ἄστρα...

— Είναι οι λαμπάδες του γάμου μας.

— Κάτι φωνές ακούω....

— Είναι οι θεοί.

— "Ω, γιδοβοσκέ, μπήκα εδώ μέσα, παρθένα καθώς ή "Αρτεμη που μ'ας φωτίζει από μακριά ανάμεσα από τὰ μαύρα κλαδιά, και πού ακούει, ίσως, τὸν ὄρκο μου. Δὲν ξαίρω ἂν ἔκανα καλὰ πού σ' ἀκολούθησα ἐδῶ πού ἦρθαμε μὰ ἔνοιωθα μέσα μου μιὰ πνοή, μιὰν ἄλλη ζωὴ πού τὴ γέννησε ἡ φωνή σου... και ὅταν μούδωσες τὸ χέρι σου, μούδωσες τὴν εὐτυχία, σάν ἕνας ἀθάνατος θεός.

— Γιουκιά μου μαυρομάτα, οὔτε ὁ πατέρας σου, οὔτε ὁ πατέρας μου εἶποι μάσανε τὴν ἔνωσή μας μπροστά στο βωμὸ τοῦ σπιτιοῦ των, ἀνταλλάζοντας τὰ πλοῦτη σου με τὰ δικὰ μου. Εἴμαστε φτωχοί, και γι' αὐτὸ εἴμαστε ἐλεύθεροι. Ἐκεῖνοι πού μ'ας παντρεύουν ἀπόψε, σήκω τὰ μάτια σου και κοίταξέ τους: εἶναι οἱ Ὀλύμπιοι πού προστατεύουν τοὺς βοσκούς.

— Ἀντρούλη μου, ποῖο εἶναι τ' ὄνομά σου;

— Ἀρκάς. Καὶ τὸ δικό σου;

— Μέλισσα.

(Μετάφραση)

X. ΑΛΣΗΣ

ΞΗΝΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΡΩΣΣΟΙ ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΜΠΛΟΚ. — Ἡ μεταπολεμικὴ Ρωσσία ἔχει νὰ ἐπιδείξει τὴν ἰδιαίτερή της λογοτεχνία. Ἡ φιλολογία της ἀπασχολεῖ σήμερα ὅλο τὸ διανοοῦμενο κόσμο. Στὶς ἐκδόσεις τοῦ Κρατικοῦ Μονοπωλείου παρουσιάζονται σήμερα, ἴσως γιὰ πρώτη φορά, ἔπειτα ἀπὸ τοὺς παλαιούς Ρώσσοις κλασικούς, ὀνόματα Ἰσάξια μ' ἕνα Ντοστογιέβσκυ, Γκόρκυ, Ἀντρέγεβ κ.λ.

Στὴν πρώτη σειρά μπορεῖ νὰ καταταχθῇ ὁ Ἀλέξανδρος Μπλόκ, πού ἐδῶ και δυὸ χρόνια εἶναι πεθαμένος, ἀφήνοντας ἔτσι ἀτέλειωτο τὸ ἔργο του.

Πέθανε στὴν ἐποχὴ πού ἡ Ρωσσία, αἱματοκυλισμένη, βρισκότανε στὴν πιὸ κρίσιμη στιγμή, ὅταν ἡ πείνα θέριζε κοπάδια ψυχές. Ἡ σύγχρονη παρουσίασή του με τὴν Ἐπανάσταση ἦταν ὀλοουσιόλου τυχαία. Ἐκεῖνη φανερώθηκε ὡς ἐνέργεια — αὐτὸς ὡς πόθος, ἰδανικό.

Ὁ Μπλόκ ἀγάπησε και υἰοθέτησε τὴν Ἐπανάσταση ἀπὸ τὴν πρώτη, στίμῃ και ἦταν περήφανος γιὰ ἀκολουθοῦσε τὸ δρόμο και τὶς παραδόσεις αὐτῶν, πού θρήνησαν τὴν καταπιεσμένη ἀνθρωπότητα. Ἡ ἀπέραντη φαντασία του, πού ὄρια δὲ γνώρισε, δὲν μπόρεσε νὰ παραδεχθῇ ἐλιγμούς. Ἔϊταν στὶς σκέψεις του ριζικώτερος κι ἀπὸ τὴν Ἐπανάσταση.

Γι' αὐτὸ και στὶς στιγμὲς πού αὐτὴ συγκλονίζονταν μπρὸς στὶς ἐκατόμβες τῶν θυμάτων τοῦ μεγάλου σχολοῦ, αὐτὸς δὲν ἀπογοητεύονταν.

Τὴν Ἐπανάσταση μέσα του τὴν εἶχε νοιώσει ἀκέρια και κοντὰ στὰ θυμάτα πού πέφταν κάθε μέρα καλοῦσε κι ἄλλα. «Λίγο τὴν ἀγαποῦμε ἂν μ'ας τρομάζει» ἔγραφε. «Ἡ πραγματικὴ ἀγάπη διώχνει τὸ φόβο. Μὴ φοβᾶστε. Στὴ θέση τῶν παλατιῶν, πού πῆμερα κρημνίζουμε, θὰ στηθοῦν ἄλλα. Εἶναι καλὰ γιὰ τὸ λαὸ ὅταν ὅμως φεύγουν, ὁ λαὸς δὲ θὰ χάσει. Ἐνα παλάτι πού κρημνίζεται δὲν εἶναι πιὰ παλάτι. Ἐνας βασιλιάς, πού τῶναιρό του σβύνει

ἀπὸ τὸν κόσμο, δὲν εἶναι πιὰ βασιλιάς. Παλάτια εἶναι οἱ ψυχές μας και βασιλιάς ὁ νοῦς».

Ἐνας ἀκαθόριστος θαυμασμός τοῦ Κόσμου ἀνθίσει στὴν ψυχὴ τοῦ ποιητῆ κ' ἕνας θορυβώδης ὠκεανὸς τὸν καλοῦσε στὸ δύσκολό του ἔργο. Δὲν μπορεῖ νὰ μὴν ἀκούσει τὶς φωνές πού συγκλονίζουν ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα.

Σώπα, ψυχὴ. Στὸν οὐρανὸ
ὅλο τὰ ἴδια ἄστρα καίτε.
Παντοῦ γιὰ τὸ ψομὶ
φωνάζουν οἱ λαοί.

Σωπᾶ. Καὶ στὶς φωνές προσέχει. Ὁραματίζεται κόσμους μακρυνούς.

Μὲς σ' αὐτὸν τὸν εὐλαβικό, σχεδὸν θρησκευτικὸ δραματισμό, κρύβεται τὸ κλειδί τῆς μυστηριώδικης σκέψης τῶν «Δώδεκά» του. Εἶναι τὸ ἐπαναστατικὸ του ποίημα. Μόνο παρόμοιοι ποιητές, ἱκανοὶ νὰ ἰδοῦν πρῶτοι τὸ χάραγμα μιᾶς νέας ζωῆς μέσα σὲ μιὰ ἀντίθετη σύγχρονη ζωὴ, μεταχειρίστηκαν τὴ μορφή τοῦ Χριστοῦ ὡς σύμβολο τῆς ἀλήθειας. Κανεὶς ἄλλος δὲν εἶδε τὸ χέρι του νὰ εὐλογεῖ τὰ χωρὶ τῶν ζητιάνων τῆς Ρωσικῆς φύσης. Καὶ τὸν εἶδε πρῶτος αὐτός, ὁ ποιητὴς τῆς πόλης, νὰ προβαίνει με τὴ σημαία ματωμένη, με τοὺς δώδεκα ἐρυθροὺς φρουρούς, πού τὸ ἀστικὸ δικαστήριό βᾶψτισε σὲ «Κακοῦργους» και φονιάδες. Εἶναι οἱ ἱεροσυλίτες, οἱ καταστροφεῖς τῶν χρυσῶν εἰκονοστασιῶν, οἱ κακοῦργοι. Αὐτοὶ γιὰ τὸν ποιητὴ εἶναι οἱ «Ἀπόστολοι», γιὰτὶ ἀσυνείδητα ἀκολουθοῦν ἐκείνους, πού ἡ αἰωνία παραδόση τῆς καταπιεζομένης ἀνθρωπότητας τοὺς συνέδεσε με τὰ ἰδανικά της γιὰ τὴν αἰώνια ἀλήθεια. Προχωροῦν «με βῆμα γοργό» ἀφήνοντας πίσω τους τὸν παλιὸ κόσμο.

Ὁ Μπλόκ ἔχει γράψει κ' ἕνα δράμα: «Τὸ τριαντάφυλλο κι' ὁ Σταυρός».

ΜΙΧΑΗΛ ΖΟΣΤΣΕΝΚΟ. — Ὁ Μιχαὴλ Ζοστσένκο συγκαταλέγεται μὲ τοὺς νεαροὺς συγγραφεῖς, πού σήμερα πρωτογαίνουν. Εἶναι ὁ μεταπολεμικὸς χιουμοριστὴς συγγραφεὺς. Ἡ Ρωσικὴ λογοτεχνία στὸ εἶδος αὐτὸ εἶναι φτωχὴ. Ἀκόμα και πρῶτος στὰ τωρινὰ χρόνια, ὅπου τὸ γέλιο θὰ φαινόταν πολὺ δύσκολο. Ὁ Ρωσικὸς λαὸς δὲ γελᾶ ποτέ. Ὁ Γκόργολ στὸ γέλιο του εἶχε και δάκρυα, κι ὁ Τσέχοφ μιὰ μελαγχολικὴ σκέψη.

Ὅμως νᾶ, πού πρῶτος ἀπὸ τοὺς νέους ἀποπειράθηκε νὰ γελᾶσει ὁ Ζοστσένκο. Οἱ κριτικοὶ πρότεξαν τὸ γέλιο του, γιὰτὶ ἔχει χάρη, τέχνη, αἴσθημα. Τὸ ἔργο του εἶναι ἀκόμη ἀγνωστο.

ΣΥΜΕΩΝ ΡΙΟΥΣΚΕΒΙΤΣ. — Δὲν εἶναι ἀπὸ τοὺς νέους. Τὸ ὄνομά του πολὺ γνωστό. Ἀλλὰ τὰ χρόνια τῆς φιλολογικῆς του παραγωγῆς περνῶν, χωρὶς νὰ παρουσιάσουν τίποτε νέο. Ἀντιπροσώπευε τοὺς ἀναγεννητὲς τοῦ ρεαλισμοῦ. Περνᾶ ἀπαρατήρητη ἀπὸ μπρὸς του ἡ ζωὴ πλοῦσια, ἀνοίγοντας καινούργιους κόσμους παραγωγικότητας.

Τὸ ἰδανικὸ στὴν τέχνη του ἔχει δευτερεύουσα σημασία.

Πετυχάνει στὶς πορνογραφίες, χωρὶς νὰ ἐμβαθύνει, νὰ φιλοσοφεῖ και νὰ κρύβει στὰ ἔργα του κανένα βαθύτερο νόημα.

Κ' ΚΑΣΤΡ. ΝΟΣ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΜΙΧΑΗΛ Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ: Ἐξάστιχα (σειρὰ πρώτη) — Ἀθήνα 1923.

Τὰ «ἐξάστιχα» τοῦ κ. Πετριδῆ μ'ας παρουσιάζουν ἕναν ποιητὴ με λεπτὸ αἰσθη-

μα κι ἄδολη ἔμπνευσις. Ἀνεπηρέαστος ὁ ποιητὴς ἀπὸ «μοντερνισμοῦ» τονίζει στὴ λεπτὴ χορδὴ τῆς λύρας του σκοποὺς ποὺ θὰ τους ζήλευε κάθε ὑγιὴς ποιητὴς :

Οἱ ἀνασασμοὶ τῶν χορταριῶν, τὸν φύλλον τὰ σαλέματα
μὴν πείς πὼς δὲ μοῦ φέρουσι παλιὰ τοῦ νοῦ γητέματα.

Καὶ μὴν πιστέψεις πὼς χαρές, ποὺ ζήσαν μιά στιγμούλα,
δὲν ἔναφερον μὲσα μου τὴν πρώτη τους δροσοῦλα,
ὄταν τίς νύχτες σ' ἔρημους γιालοὺς πλανῶ τὸ βῆμα
καὶ βλέπω πὼς γλυκοφιλεῖ τὴν ἀμμουδιὰ τὸ κύμα.

Ἐλπίζουμε κ' ἡ δευτέρη σειρὰ νὰ ἔχει τὴ χάρι καὶ δροσιὰ τῆς πρώτης.

ΑΡΙΣΤΟΥ ΚΑΜΠΑΝΗ: **Ναοὶ καὶ τάφοι** (ἓνα ταξίδι στὸ Λουξεορ) — Ἐκδόση «Γραμμάτων» — Ἀλεξάνδρεια 1923 — Δραχ. 12.

Σὲ μιὰ ὥρα καλλιτεχνικὴ καὶ εἰκονογραφημένη ἔκδοσι περιγράφονται μὲ ἀρκετὴ χάρι τὰ διάφορα αἰγυπτιακὰ μνημεῖα, οἱ ναοὶ τοῦ Λουξεορ καὶ τοῦ Κάρινακ, οἱ παλιοὶ τάφοι τῶν Φαραῶν κ. λ. Ἀξίζει νὰ στολίσει τὴ βιβλιοθήκη κάθε φίλου τῶν γραμμάτων.

ΓΕΡ. ΣΠΑΤΑΛΑ: «Ἡ Ποιητὴ στὴ Ζωὴ μας» καὶ ἡ ἐγώπαθεια ἢ ἄγνωια καὶ ἀκριβία τοῦ κ. Γ. Ἀποστολάκη. — Ἐκδοτ. Οἶκος Γ. Βασιλείου — Ἀθῆναι 1923.

Σύντομη μελέτη πάνω στὸ ἔργο τοῦ κ. Γ. Ἀποστολάκη, στὴν ὁποία ὁ συγγραφέας ἀποδείχνει μὲ πειστικότητα πὼς, ὁ «ἐγώπαθης» κριτικός, ἐργάστηκε σχετικὰ μὲ τὸ Σολωμὸ χωρὶς σύστημα, χωρὶς δική του ἔρευνα, κόπο καὶ εὐθυκρισία, ἀγνοώντας μάλιστα ἢ καὶ παρερμηνεύοντας ἀδαιρέτα, πολλὰ σημεῖα τοῦ ἔργου καὶ τῆς ζωῆς τοῦ Ποιητῆ. Ὁ κ. Σπατάλας, βαδὺς γνώστης τοῦ ἔργου αὐτοῦ, δὲν μπορούσε παρά τὸν κύριο τοῦτο, ποὺ παθημένος ἀπὸ τὴ Σολωμικὴ του ψύχωση ἀρνήθηκε κάθε ἀξία στοὺς Νεοέλληνες τεχνίτες τοῦ λόγου, νὰ τὸν ξετινάξει. Καὶ πραγματικὰ σ' αὐτὸ τοῦτο τὸ βιβλίον τὸ ἐπιτυγχάνει, μ' ἓνα ὕφος ὀρηκτικὸ καὶ πικρόχολο.

K.

ΤΑ ΔΙΚΑ ΜΑΣ

Οἱ «ΝΕΟΤΕΧΝΙΤΕΣ» — ἔτσι κολακευτικὰ αὐτοκαλοῦνται — πειράχτηκαν. Δὲν μποροῦν νὰ καταλάβουν οἱ σοφοὶ «νέοι», πὼς συμβαίνει ἀπὸ τὴ μιὰ νὰ δημοσιεύεται πρωτοσελίδο ἓνα τραγοῦδι τοῦ Καβάφη καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη ν' ἀμφισβητεῖται(;;!!) ἡ ἀξία του. Ἀσφαλῶς δὲν εἴμαστε καλά. Τὰ παιδάκια ἔχουν ἀνάγκη ἀπὸ δάσκαλο νὰ τὰ χειραγωγεῖ. Μὰ νὰ ποῦ ὁ κ. Δαπαθιώτης ἀρνήθηκε νὰ τὰ λανσάρει, δίνοντάς τους μιὰ παραδειγματικὴ μπαταία. Στὸν τόπον αὐτὸ, «ποῦ πιάνει καὶ προκρίνει ὁ σπόρος κάθε λογῆς τζουτζεδων καὶ πιερρότων», δὲν πρέπει νὰ παραξενεύεται κανεὶς γιὰ τὰ ὑστερικά νευρόσπαστα ποὺ συναγτᾶ. Δὲ θὰ ἔσδεύαμε τὸ μελάνι μας, ἂν δὲν εἶχαν ὡς πρόφασι τὰ παιδιά — ποῦ ὡς χθὲς μᾶς ἐκτιμοῦσαν ἀπόλυτα (ἀκούτε); — τὸ ὄνομα τοῦ φίλου ποιητῆ Καβάφη. Δὲν ἀμφισβητήσαμε τὴν ἀξία οὔτε τοῦ Καβάφη οὔτε τοῦ Σικελιανοῦ. Ἀπλῶς δὲ συμφωνήσαμε μὲ τὴ σοφὴ γνώμη τῶν φιλαράκων μας, γιὰ τὴν ἀπονομὴ τοῦ ἀριστείου στοὺς παραπάνω ποιητῆς. Καὶ πὼς θὰ δικαιολογοῦνταν ἡ ἀπονομὴ ἀριστείου σὲ δύο καλλιτέχνες, ποὺ δὲν ἔχουν ἐκδώσει ἔργο; Αἱ, αὐτὸ εἶναι μυστικὸ τῶν καλῶν παιδιῶν. Ἄς μὴ χολοσκάνουν ὅμως. Τοὺς πληροφοροῦμε πὼς ὁ Καβάφης δὲν ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ ἀριστεῖο. Κι ἂν καμμιά φορὰ τοῦ τὸ προσφέρουν θὰ ἀρκεσθῆ νὰ χαμογελάσει γιὰ τὴ γενναία αὐτὴ χειρονομία.

Ὅσο γιὰ τὴν ἐκτίμησι ποὺ τρέφουμε στὸ ἔργο του, μποροῦν τὰ νεοτεχνίτεια νὰ πληροφορηθοῦν ἀπὸ τίς σελίδες τοῦ περιοδικοῦ μας. Θὰ δημοσιεύουμε σὲ κατοπινὰ μας φύλλα τὰ χαρακτηριστικώτερα ποιήματα τοῦ φίλου ποιητῆ, γιὰ νὰ τὰ μελετήσουν τὰ καλά παιδιά, ποὺ γιὰ νὰ μὴ φανοῦν καθυστερημένα, καμώνονται πὼς ξαίρουν τὸ ἔργο του.

Νὰ μᾶς συμπαθοῦν οἱ «νεοτεχνίτες» γιὰ τὴν ἀμαρτία ποὺ μᾶς βαραίνει ν' ἀγνοοῦμε τὸ «γνωστὸ» ποιητὴ καὶ λογοτέχνη Γκούρα Ἀλειτούργητο. Αἱ, τί νὰ γίνει! Εἴμαστε τόσο μακριὰ ἀπὸ τὸν ὕδροκέφαλο, ποὺ δὲ μᾶς εἶναι βολετὸ νὰ παρακολοθοῦμε τὴν ἀνατολὴ νέων ἀστέρων!

Τοὺς εὐχαριστοῦμε πολὺ καὶ γιὰ τὴν «ἀπόλυτη ἐκτίμησι» ποὺ μᾶς εἶχαν ὡς γὰρ ἂν καὶ τὴ θεωροῦμε περιττὴ, ἀφοῦ ἄλλοι πρωτῆρα ἀπ' αὐτοὺς μᾶς ἐκτίμησαν. Μετὴν εὐκαιρία αὐτὴ τοὺς συμβουλεύουμε νὰ πάνε σχολεῖν γιὰ νὰ μάθουν τὴ δημοτικὴ.

Ὅσο γιὰ τὸν ἑαυτὸ μας μποροῦμε νὰ εἴμαστε περήφανοι γιὰ τὸ πάθος τῆς γνώμης μας. Δὲ φιλήσαμε ὡς τώρα ἀκάθαρτες ποδιές.

ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ,

ΜΗΝΙΑΙΑ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΡΑΔΟΣ ΧΑΤΖΗΝΑΣΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ ^{Ἐσωτερικοῦ:} Ἐτησία Δρ. 30. ^{Ἐξάμηνη} Δρ. 15
^{Ἐξωτερικοῦ:} » Φρ. Γ. 25. » Φρ. Γ. 13

ΓΡΑΦΕΙΑ Λεωφ. Ἐθνικῆς Ἀμύνης 30—Θεσσαλονίκη

Τὰ «ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ» διευθύνονται ἀπὸ Συντακτικὴν ἐπιτροπὴν καὶ κυκλοφοροῦν στὸ τέλος κάθε μῆνα.

ΒΑΣ. ΗΓΙΑΛΟΥ: Σδυμένη Κανδύλα (δράμα σὲ μέρη δύο).—Ἀθήναι 1924.
Ἐνα κλινογυμμένο δραματάκι, σὲ 26 σελίδες, με χαρακτηριστὰ ψυχολογημένους καὶ διάλογο ζωντανό, ποιητικὸ σὲ πολλὰ μέρη. Ὁ τίτλος ὁμοῦ τοῦ ἔργου, ἀσχημα διαλεγνέος.

ΔΗΜ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ: Οἱ τελευταῖοι Βυζαντινοὶ Πρίγκιπες.—

Ἐν Ἀθήναις—Ἐκδοτ. Οἶκος Δ. καὶ Π. Δημητράκου.

Κομικὴ, εἰκονογραφημένη ἐκδοσὴ, διασκευὴ τοῦ γαλλικοῦ μυθιστορήματος ἀπὸ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 21 «ἢ Τελευταῖα Σπαρτιάτις» τοῦ Γ. Τουνοῦς.

ΜΑΣ ΠΡΟΨΑΝ ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὰ δύο πρῶτα τεύχη τοῦ μηνιαίου εἰκονογραφημένου ἐγκυκλοπαιδικοῦ περιοδικοῦ «Ἴρις», με διευθυντὴ τὸν κ. Μπάμπη Ἀννίνο. Παρ' ὅλους τοὺς ἀναχρονισμοὺς ποὺ παρουσιάζουν ὀρισμέναι σελίδες του, δὲν μποροῦμε παρὶ τὰ ὁμολογήσουμε πὼς ἀπὸ καλλιτεχνικὴν ἐμφάνισιν εἶναι τὸ καλύτερο τοῦ εἶδους του.

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΜΕ τοὺς ἐνδιαφερομένους γιὰ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ περιοδικὸ μας, ν' ἀπευθύνονται ἀποκλειστικὰ στὴ διευθύνσιν τοῦ περιοδικοῦ καὶ μόνον σ' αὐτή.

Λ. ΒΑΜΕ τὸ τέταρτον τεῦχος τοῦ Ἀλεξανδρινοῦ περιοδικοῦ «Νέα Ζωή», ἐπιβλητικὸ σὲ παρουσίαν καὶ ἐλλειπτικὸ στὴν ὕλη. Στὴν Ἀλεξάνδρεια δικαιοφρατικὰ ἀνήκει ὁ τίτλος τοῦ δευτέρου κέντρου τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων. Ἡ «Νέα Ζωή» εἶναι ὁ καθρέφτης τῶν νέων τῆς Ἀλεξανδρείας.

ΑΔΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Σωτ. Γαρδ. Ἀθήνα. Ὁ στίχος τοῦ τραγουδιοῦ σας κοιτᾷσθε σάν τὸ ἕνα ἀπὸ τὰ «τρία» σας «κορίτσια». Ἡ οὐλήνην ἐξωφρενικὴ. Τὰ ἴδια καὶ γιὰ τὴν μετάφρασιν.
κ. Γ. Ἀνθ. Βόλο. Λυποῦμαστε τοῦ δὲ μᾶς μένει καιρὸς ν' ἀπαντοῦμε στὸν καθένα χωριστὰ. Ἐρευνήσετε τὸν ἐαυτὸ σας καὶ θὰ πεισθῆτε γιὰ ὅσα σὰς γράψαμε. Τὰ δευτέρα τραγούδια σας ἀδυνατίζουν πολὺ ἀπὸ τὸ μᾶκρος. Προσπαθεῖτε νὰ εἰστε περισσότερον ἐπιγραμματικὸς καὶ θὰ γράψετε γρήγορα καλὰ.
κ. Ἀρ. Σταθ.—**Ροδόφ.** Ἀθήνα. Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ μὴ ξαναγράψετε σονέττα. Εἶναι τὸ ἀριστοκρατικώτερον εἶδος τοῦ τραγουδιοῦ καὶ ἐκδικεῖται τοὺς ἀδέξιους. Στὴν περίπτωσιν αὐτὴ ἐκδικήθη καὶ σὰς. Σπάσαμε τὸ κεφάλι μας, μὰ δὲν μπορέσαμε νὰ ἐξηγήσουμε τοὺς στίχους:

Σὰ βορρᾶνον τὸ Ψέμμα ἔτσι ἀπλώνει τὴν πύρα

Κι ἀποβαίνει ἡ Ζωὴ μας καὶ ἡ Νιότη μας στειρά.

Κι ἀκόμα γιὰτι παρομοιάζετε τὸν ἔρχομόν τοῦ θανάτου «σὰ σφαῖρα»; Μήπως γιὰ νὰ ριμάξετε μετὰ τὸ μέγα: **κ. Παντ. Μαθ.** Οὐλου-Σουδάν. Τὰ τέσσαρα τραγούδια σας προδίδουν ἕνα λεπτό ἀίσθημα, ἀκ ἐπιλογητὸ ἀκόμα. Μετὰ κάμποσον καιρὸν στείλετέ μας πάλι **Δίδα Κ. Τσόγγ.** Βόλο. Σὰς στείλαμε 4 φύλλα καὶ περιμέομε. **Δίδα Ἐλ. Σταματ.** Ἀθήνα. **Εἰρ. Ρόζ.** Ἐνταῦθα. **κ. κ. Τ. Γιθάν.** Πειραιᾶ. **Φ. Παπαφ.** Δ. Τζελέπογλ., Ἀν. Τσάτσας., **Ν. Ροδ.** Ἐνταῦθα. **Ραδ. Τσότσ.** Καβάλλα. **Κ. Μαζαρ.** Ἀλεξάνδρεια. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τίς συγδρομὰς. **κ. Δ. Σδάφ.** Σύρα. Σὰς εὐχαριστοῦμε. Στὸν κ. Ἐμ. Πελοπ. στείλαμε φύλλα καὶ γράψαμε σχετικὰ. **Δίδα Ἀῦθ. Κραλ.** Πέτρα (Μυτιλήνη) Πήραμε. Εὐχαριστοῦμε. **Δίδα Βεατρίκη.** Ἐνταῦθα. Νομίζαμε πὼς εἰσθε φίλη τῶν Γραμμάτων. Διαφρασεθήκαμε, συγγνώμη **κ. Β. Καλλιπολ.** Μυτιλήνη Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὰ καλὰ σας λογία. Ἀν θέλετε νὰ σὰς στέλνεται τὸ φύλλον μπο εἶτε νὰ γίνετε συγδρομητῆς. **κ. Σπ. Λαθρᾶν.** Κέρκυρα. Πήραμε τὰ ἐσφάλλιστα καὶ σὰς γράψαμε σχετικὰ. **κ. Κ. Α. Ψιμόπ.** Πειραιᾶ. Εὐχαριστοῦμε. Ὁ λῆμὸς μετὰ τὸν κ. Θ. Λιαρ. ταχτοποιήθηκε πρὸ καιροῦ.